

Sammanställning av Benchmarking Social omsorg Norra Bohuslän 2008

Lysekil Munkedal Orust Sotenäs Strömstad Tanum Tjörn

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Invånarjämförelse 2008	5
3. Övergripande nyckeltal	5
3.1 Nyckeltal för vård och omsorg totalt	5
3.2 Nyckeltal för äldreomsorg	6
3.2.1 Nettokostnad äldre- och handikappomsorg per invånare 80-w år	6
3.2.2 Strukturkostnadsindex äldreomsorg	7
3.3 Nyckeltal för LSS, LASS och psykiatri	8
3.3.1 Nettokostnad LSS, LASS och psykiatri per invånare 0-64 år	8
3.4 Nyckeltal för individ- och familjeomsorg	10
3.4.1 Nettokostnad individ- och familjeomsorg per invånare 0-w år	10
3.4.2 Strukturkostnadsindex individ- och familjeomsorg	11
3.5 Effektivitetsmått – hemtjänst	12

1. Inledning

Bakgrund

Vi är fem kommuner i norra Bohuslän – Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum – som sedan flera år tillbaka årligen gör jämförelser av nyckeltal. Från och med år 2003 ingår även Orust kommun och från och med år 2007 också Tjörns kommun.

Jämförelser syftar till att stimulera till utveckling och förbättring. Genom att jämföra kommuner med varandra kan man upptäcka möjligheter att använda resurser på ett mera effektivt sätt. Det ger ökade kunskaper om samband och kostnadsstrukturer. Dessutom ger samarbetet ett lärande av varandra. Tanken är att genom jämförelser lära oss att analysera de faktorer som kan orsaka skillnader. Det har visat sig att ingen enskild faktor förklarar kostnadsnivån.

Målsättningen är alltså att forma ett verktyg som kan användas för att göra jämförelser och analyser. Det är viktigt att man hittar en metod som inte är alltför komplicerad. Den måste vara överskådlig och lätt att förstå. Jämförelser bör ske både över tid i den egna kommunen och mellan kommuner.

Tanken är att jämförelser ska integreras som ett utvecklingsverktyg för verksamheten. Det är när man upprepar en uppföljning som frågor dyker upp och en process startar. Det är viktigt att man använder sig av enhetliga definitioner.

Det är först när studien genomförs under ett antal år som man får ett bra underlag för att diskutera den framtida inriktningen av verksamheten. Genom upprepning av jämförelsen är det möjligt att utvärdera hur vidtagna förändringar av verksamheten slår igenom.

I denna sammanställning finns siffermaterial som arbetats fram av ekonomer i respektive kommun. Det fortsatta arbetet inriktas nu på att kombinera detta material med ett analysmaterial från omsorgsförvaltningarnas olika verksamheter. Analysmaterialet inriktas på att ge förklaringar till skillnader mellan kommunerna med koppling till kvalitetsaspekter.

Arbetet under 2008

Liksom 2007 har inriktningen under 2008 främst legat på äldreomsorgen, då Jämförelseprojektet har fortsatt inom äldreomsorgen. Nätverket Bohuslän är ett av cirka tjugo nätverk som ingår i det treåriga nationella Jämförelseprojektet, som drivs med stöd av Sveriges Kommuner och Landsting.

Jämförelseprojektets primära syfte är att ta fram effektiva arbetsmodeller där jämförelser i olika nätverk leder till praktiska förbättringar i verksamheterna. Inriktningen är att försöka finna sambandet mellan kostnader och kvalitet. Det är också en uttalad ambition att skapa en arbetskultur där kontinuerliga

jämförelser blir ett bestående inslag i kommunernas arbete med att förbättra sina verksamheter.

Nätverket Bohuslän har under året färdigställt sin andra rapport, denna gång om hemtjänst. Syftet med rapporten är att ur ett brukar- och medborgarperspektiv ge underlag och tips för att förbättra kvaliteten i de deltagande kommunernas verksamheter. I samband med detta ska man kunna bedöma kvaliteten på arbetet i den egna kommunen i förhållande till insatta medel och kunna jämföra vad som görs i andra kommuner. Goda exempel ska lyftas fram och vara en inspirationskälla för andra kommuner.

Kommunernas kostnader för hemtjänst varierar stort och det finns ingen direkt relation mellan kostnaderna och det uppnådda resultatet. Orsakerna till

skillnaderna måste troligen hittas inom andra områden.

Under 2008 har nätverket också genomfört en uppföljning av rapporten för särskilt boende.

Framtida arbetet

Under 2009 kommer arbetet för ekonomigruppen delvis att ägnas åt kommunernas utredningar av LOV – Lagen om valfrihetssystem i äldreomsorgen. Strömstad kommun kommer inte att delta i det arbetet, då kommunen har valt att inte göra en utredning om LOV.

Tid kommer också att ägnas åt att öka jämförbarheten i det ekonomiska siffermaterial som tas fram till Räkenskapssammandraget.

*Ekonomigruppen Benchmarking,
Social omsorg, Norra Bohuslän*

2. Invånarjämförelse 2008

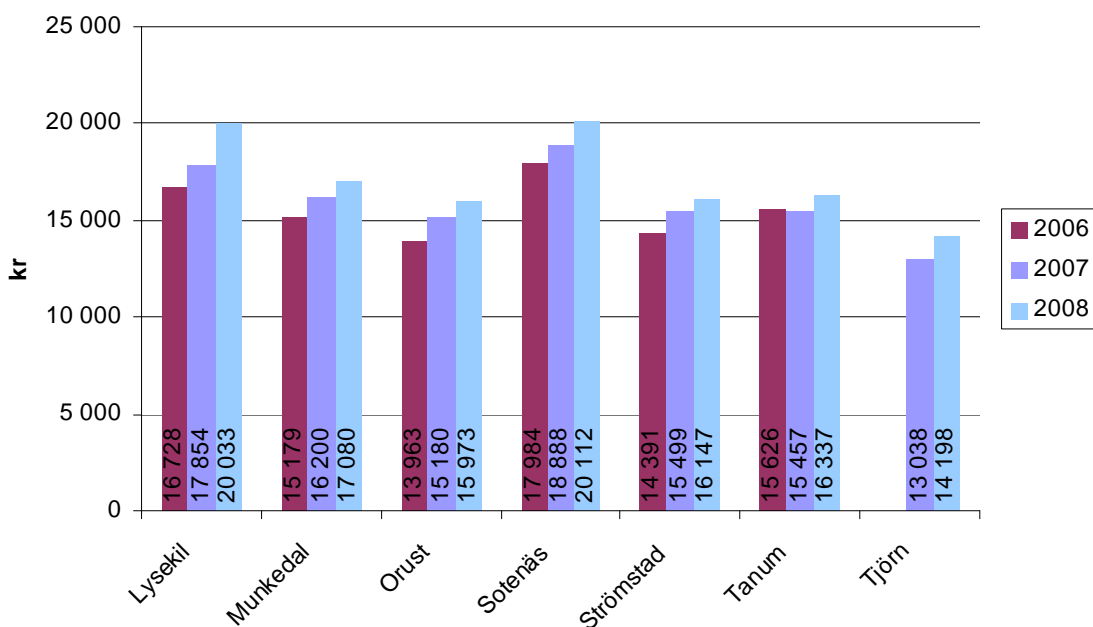
Invånare	Lysekil	Munkedal	Orust	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Tjörn	VGreg	Riket
0-W	14 626	10 251	15 345	9 189	11 602	12 278	14 956		
0-20 år	3 348	2 493	3 615	1 896	2 653	2 804	3 714		
21-W	11 278	7 758	11 730	7 293	8 949	9 474	11 242		
0-65 år	11 158	7 974	12 038	6 817	9 170	9 417	11 893		
65-w	3 468	2 277	3 307	2 372	2 432	2 861	3 063		
80-w	1 060	652	920	794	739	891	797		
85-w	515	322	464	389	358	410	373		
80-w % av inv antalet	7,25%	6,36%	6,00%	8,64%	6,37%	7,26%	5,33%	5,41%	5,44%
85-w % av inv antalet	3,52%	3,14%	3,02%	4,23%	3,09%	3,34%	2,49%	2,71%	2,72%

Kommentar: Andelen invånare som är 80 år eller äldre är högre än riksgenomsnittet för alla kommunerna utom för Tjörn. Tjörn har lägst andel 80 år och äldre medan Sotenäs har högst andel. Förhållandet är samma för åldersgruppen 85 år eller äldre. I de flesta av nyckeltalen används invånarantalet för att kunna göra en jämförelse mellan kommunerna.

3. Övergripande nyckeltal

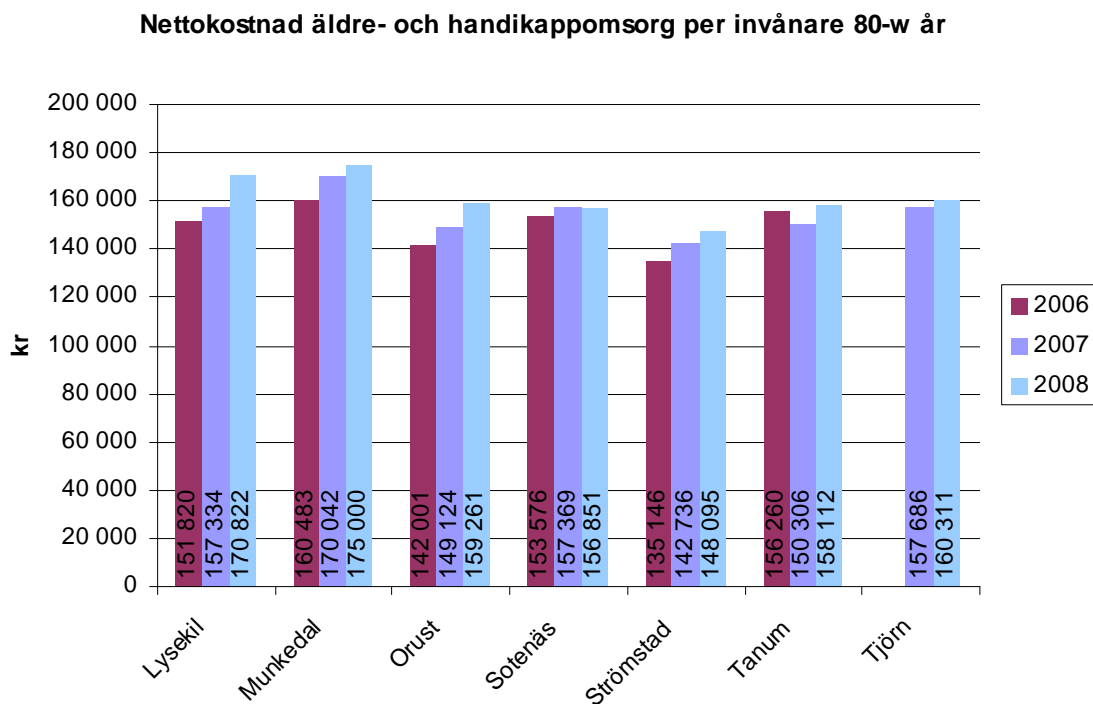
3.1 Nyckeltal för vård och omsorg totalt

Nettokostnad vård och omsorg totalt per invånare

3.2 Nyckeltal för äldreomsorg

3.2.1 Nettokostnad äldre- och handikappomsorg per invånare 80-w år

Kommentar: Nyckeltalet visar den totala nettokostnaden för äldre- och handikappomsorg. Här ingår bokförda kostnader för äldreomsorg; SoL och HSL. Kostnaden divideras med antal invånare 80 år eller äldre. Munkedal har den högsta nettokostnaden och Strömstad den lägsta för 2008. Samtliga kommuner förutom Sotenäs ökar nettokostnaden per invånare 80 år eller äldre jämfört med 2007.

Lysekils kommentar:

I Lysekils siffror ingår från och med 2008 även kostnader för bostadsanpassning. Detta påverkar dock inte Lysekils läge gentemot övriga kommuner. Under 2008 har Lysekil ökat både natt- och dagsatser. Ytterligare ett boende har öppnats med tio platser.

Munkedals kommentar:

Under 2008 har nettokostnaden inom äldreomsorgen ökat. Orsakerna är bland annat löneökningar på tio procent, samt att OB-ersättningen ökade med elva procent från juli 2008. En annan orsak är att hemvården har ökat under två år på grund av att antalet beviljade/biståndsbedömda timmar har ökat, men under hösten 2008 har timmarna stabiliserats. Det har varit kö till särskilt boende under hösten, därav har det öppnats tillfälliga korttidsplatser. Under hösten har det inte funnits platser för personer med särskilda behov därmed har kostnaden för utskrivningsklara patienter från sjukvården ökat. Även köp av plats i början av året har påverkat kostnaderna.

Under 2008 har nämnden vidtagit en del åtgärder för att minska nettokostnadsökningen. Under våren lades sju platser ner på ett särskilt boende, samt tätheten sänktes på alla särskilda boenden. Andra åtgärder som minskad utbildning, vakanshållning med mera har genomförts.

Enligt jämförelseprojektet har Munkedal låga kostnader för hemvården men höga inom särskilda boenden. En orsak kan vara att man har många små enheter.

Totalt fem särskilda boenden finns i Munkedals kommun, två av enheterna har 14 respektive 17 särskilda boendeplatser.

Orusts kommentar:

Den demografiska ökningen av antalet äldre i kommunen fortsätter varvid personalkostnaderna stiger i takt med ökat vårdbehov. Den största ökningen har skett inom hemtjänsten där beviljade biståndstimmar enligt oktoberstatistiken har stigit med 38 procent 2008 i jämförelse med 2007.

Sotenäs kommentar:

Antalet personer i åldersgruppen 80 år och äldre har ökat något jämfört med år 2007. Under 2008 har nettokostnaderna minskat jämfört med 2007. Ett nytt resursfördelningssystem inom hemtjänsten har införts vilket har bidragit till att kostnaderna har minskat markant under året. Våra särskilda boenden har uppvisat överskott mot budget. Stor fokus har legat på ledning och styrning vilket har gett resultat.

Strömstads kommentar:

Det som visar sig i ökningen är de senaste årens tillskott av tjänster inom Vård & Omsorg, särskilt boende. Trots denna satsning har Strömstad fortsatt den lägsta kostnaden utslaget på antalet invånare 80 år och äldre.

Tanums kommentar:

Tanums nettokostnad för äldreomsorg har ökat med cirka fem procent jämfört med 2007. Ökningen förklaras främst av högre lönekostnader till följd av Kommunals avtal. Hemtjänsten fortsätter att öka samtidigt som det har varit i praktiken full beläggning på boendena under året. Antalet beviljade timmar hemtjänst har jämfört med 2007 ökat med sex procent och under de senaste tre åren med 26 procent. Omsorgsnämnden har under året beslutat om kostnadsänkande åtgärder i form av bland annat sänkning av personaltätheten på en demensavdelning samt personalminskning på rehabilitering.

3.2.2 Strukturkostnadsindex äldreomsorg

Strukturkostnadsindex är en indikator på om kommunen har högre eller lägre kostnader än de som motiveras av den egna strukturen enligt det statliga utjämningsystemet.

Kommunens kostnader per invånare varierar bland annat beroende på strukturella skillnader som gör att behovet av kommunala verksamheter, eller kostnaderna för dessa, är högre eller lägre än riksgenomsnittet.

Strukturella skillnader utgörs av faktorer som kommunerna själva inte i nämnvärd grad kan påverka, till exempel:

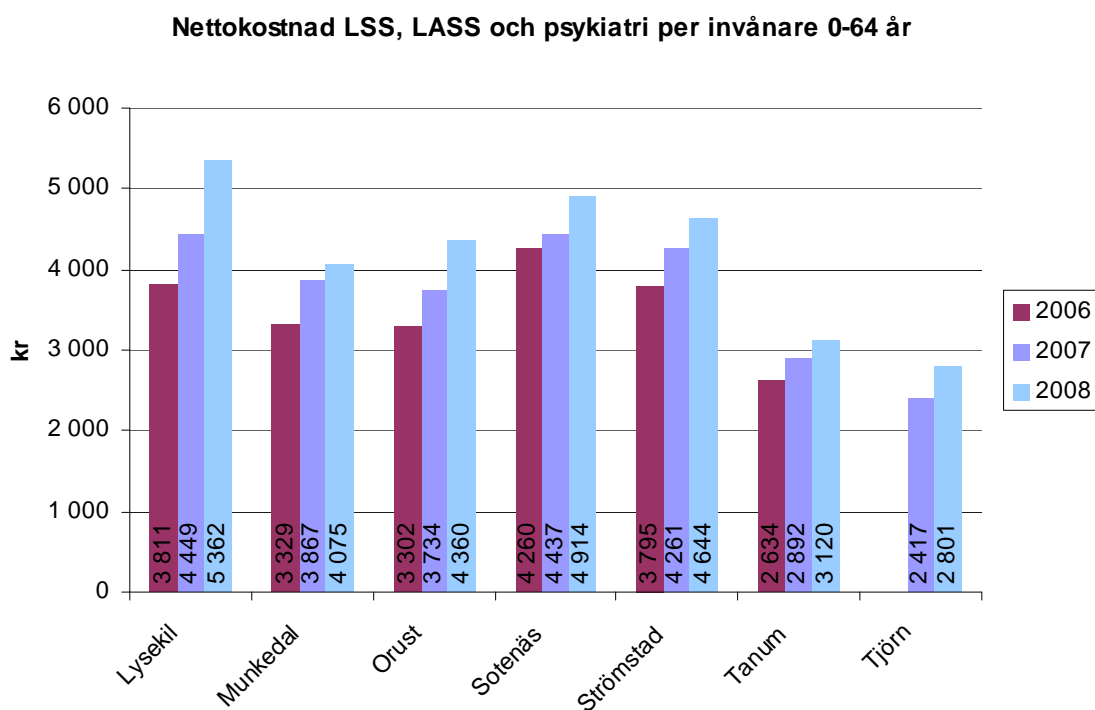
- Åldersstruktur
- Invånarnas sociala bakgrund
- Den geografiska strukturen

Avvikelse mot riksgenomsnittet kan förklaras av ambitionsnivå eller andra strukturella faktorer som inte beaktas i utjämnings.

	Lysekil	Munkedal	Orust	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Tjörn	VG-reg
2003	95,2%	118,6%	101,3%	112,0%	91,9%	113,0%		
2004	87,3%	111,4%	99,8%	108,7%	97,4%	113,4%	107,2%	
2005	85,0%	112,1%	93,9%	106,0%	95,5%	110,8%	106,4%	
2006	94,6%	113,2%	93,5%	114,9%	101,9%	119,0%	102,4%	106,6%
2007	98,6%	118,0%	92,5%	113,0%	108,8%	108,0%	105,0%	106,7%

3.3 Nyckeltal för LSS, LASS och psykiatri

3.3.1 Nettokostnad LSS, LASS och psykiatri per invånare 0-64 år

Kommentar: Nyckeltalet visar den totala nettokostnaden för LSS, LASS och psykiatri. Kostnaden divideras med antal invånare 0-64 år. För 2008 har Lysekil den högsta nettokostnaden per invånare 0-64 år och Tjörn har den lägsta. I samtliga kommuner har nettokostnaden för LSS, LASS och psykiatri ökat de senaste åren.

Lysekils kommentar:

De senaste åren har kostnaderna för LSS och psykiatri ökat kraftigt i Lysekils kommun. De totala nettokostnaderna har ökat från 2007 till 2008 med cirka 20 procent. Kommunen har under 2008 haft stora volymökningar framförallt inom personlig assistans samt även boende. Boendeplatser har köpts utanför kommunen. Några av dessa är mycket kostsamma. I ett ärende har kommunen inte kunnat erbjuda enskild

boendeplats inom rimlig tid efter beslut. Kommunen har därför fått betala särskild avgift till staten.

Munkedals kommentar:

Delar som kan påverka skillnaderna mellan kommunerna kan vara enskilda individer som ger stora utslag på kostnaderna, samt befolkningsutvecklingen. Munkedal har haft en nettokostnadsökning under 2007 på 15 procent mot föregående 2006. Den stora nettokostnadsökningen inom LSS- verksamheten mellan 2006-2007 förklaras till största delen av ökat antal insatser samt ökning av antal personer. Under hösten 2007 öppnades ett nytt gruppboende inom LSS. Under 2007-2008 har nettokostansökningen minskat till sex procent. Orsaken är besparingar/omstruktureringar, minskat antal personer samt höga löneökningar (10 procent) och OB-ersättningar på 11 procent.

Orusts kommentar:

Ökningen av nettokostnaden beror till stor del på att behoven och därmed kostnaderna inom LASS-verksamheten överstiger den del som finansieras av LASS-beloppet. Under året har även köp av platser för korttidsvistelse utanför hemmet påbörjats vilket naturligtvis påverkar nettokostnadsökningen.

Sotenäs kommentar:

Sotenäs har fortsatt höga kostnader för LSS/LASS och de har ökat under 2008. Den största ökningen finns för köpta platser/avlastningsplatser samt personlig assistans.

Strömstads kommentar:

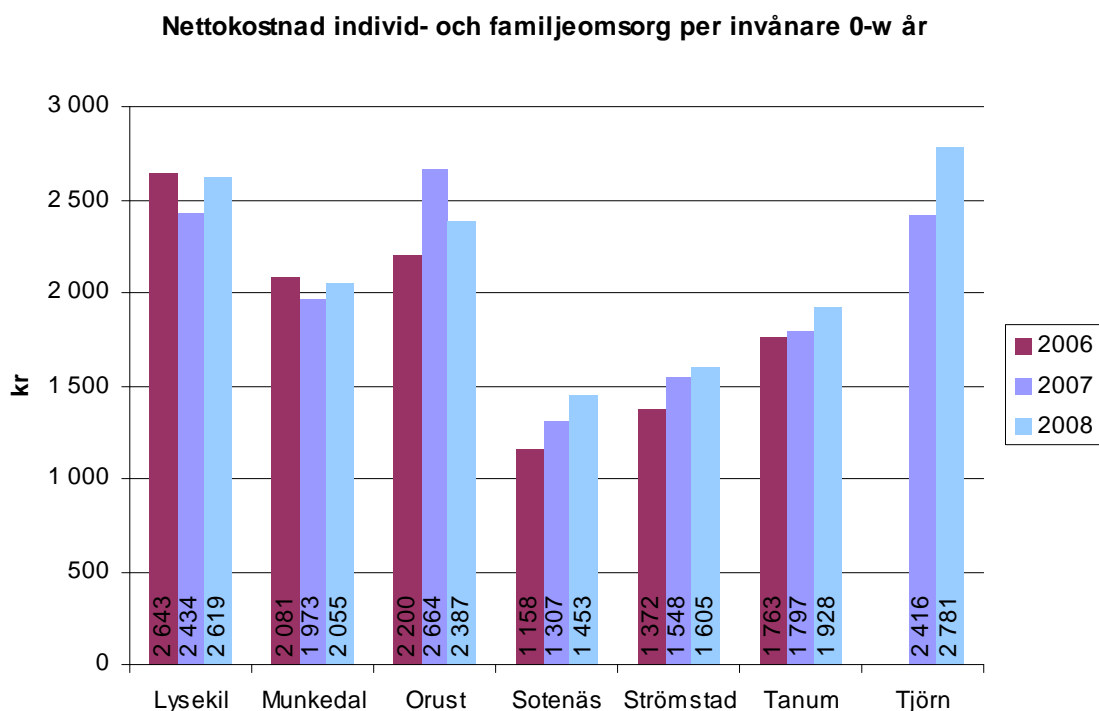
Strömstad är den kommun som efter Tjörn har flest insatser inom LSS per invånare 0-64 år, 74 personer har under år 2008 haft insats enligt LSS. Många av dessa personer har flera olika insatser. Nettokostnadsökningen inom LSS/LASS-verksamheten utgörs av ökade insatser för barn och unga med funktionshinder.

Tanums kommentar:

Tanums kostnader har fortsatt att öka på grund av fler platser i särskilt boende och i daglig verksamhet.

3.4 Nyckeltal för individ- och familjeomsorg

3.4.1 Nettokostnad individ- och familjeomsorg per invånare 0-w år

Kommentar: Nyckeltalet visar den totala nettokostnaden för individ- och familjeomsorg. Kostnaden divideras med antal invånare 0-w år. Lysekil, Orust och Tjörn sticker ut med höga kostnader för individ- och familjeomsorg. Orsaker som påverkar skillnader mellan kommunerna kan vara kostnader för institutionsplaceringar, försörjningsstöd och förebyggande verksamhet samt utvecklingen av invånarantalet.

Lysekils kommentar:

Lysekils kommun har höga kostnader inom individ- och familjeomsorgen. Under 2009 ska Sveriges Kommuner och Landsting göra en genomlysning av hela IFO-verksamheten för att ge svar på varför kommunen utmärker sig på detta sätt och vilka slutsatser man kan dra av andra faktorer, såsom höga ohälsotal överlag i kommunen, i detta sammanhang.

Munkedals kommentar:

Munkedals kommun har under 2007 haft fortsatt höga kostnader för institutionsplaceringar för vuxna och barn, men placeringarna har minskat under hösten 2007 och minskat ytterligare under 2008. En missbruksenhet har startats upp januari 2008 i förebyggande syfte att minska institutionsplaceringarna. Under 2008 har försörjningsstödet ökat med 3,4 procent. Orsaken är en konsekvens av regeringens arbetsmarknadspolitik och de förändringar som görs inom socialförsäkringsystemet plus att man går in i en lågkonjunktur. Behovet av bistånd i hemmet har ökat, då behovet av hjälpinsatser till familjer och ensamstående är stort. En genomlysning av IFO:s verksamhet kommer att ske under 2009 tillsammans med Lysekils kommun. Även översyn av samordning inom IFO kommer att ske.

Orusts kommentar:

Förklaringen till de minskade kostnaderna är att det långsiktiga arbetet med att inrätta hemmaplansverksamheter, familje- och ungdomsbehandling samt avtal om MST (Multi Systemisk Terapi; avtalet är slutet tillsammans med Vänersborgs, Lidköpings och Melleruds kommuner) har gett ordentligt resultat under året.

Sotenäs kommentar:

Sotenäs ligger förhållandevis lågt i kostnader. Det ekonomiska biståndet har ökat marginellt. Kostnaderna för placeringar av vuxna har varit låg under året däremot har samtliga insatskostnader det vill säga placeringar och kontaktpersoner för barn ökat mycket kraftigt.

Strömstads kommentar:

Försörjningsstödet ökar men är fortfarande lågt till följd av god samverkan, bra arbetsmetoder samt en god arbetsmarknad i Strömstad. Missbruksvården har i stor utsträckning lyckats med sina hemmaplanslösningar, vilket medfört få institutionsplaceringar.

Tanums kommentar:

För 2008 har nettokostnaden ökat med cirka 8 procent. Ökningen beror framför allt på höjda kostnader för familjehemsplaceringar. Placeringarna – de flesta enligt Lagen om vård av unga – gjordes i huvudsak under 2007, men kommer att medföra höga kostnader under många år, då det handlar om uppväxtplaceringar. Även försörjningsstödet har ökat under 2008, speciellt under det andra halvåret. Kostnaden för institutionsvård för barn och för missbrukare har dock minskat sedan 2006.

3.4.2 Strukturkostnadsindex individ- och familjeomsorg

Strukturkostnadsindex är en indikator på om kommunen har högre eller lägre kostnader än de som motiveras av den egna strukturen enligt det statliga utjämningsystemet.

Kommunens kostnader per invånare varierar bland annat beroende på strukturella skillnader som gör att behovet av kommunala verksamheter, eller kostnaderna för dessa, är högre eller lägre än riksgenomsnittet.

Strukturella skillnader utgörs av faktorer som kommunerna själva inte i nämnvärd grad kan påverka, till exempel:

- Åldersstruktur
- Invånarnas sociala bakgrund
- Den geografiska strukturen

Avvikelse mot riksgenomsnittet kan förklaras av ambitionsnivå eller andra strukturella faktorer som inte beaktas i utjämnings.

	Lysekil	Munkedal	Orust	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Tjörn	VG-reg
2002	108,4%	74,0%	175,2%	121,8%	74,4%	98,0%		
2003	129,3%	76,1%	203,3%	117,9%	88,3%	105,3%	159,2%	
2004	143,0%	74,5%	209,1%	96,4%	88,6%	99,9%	158,9%	
2005	144,5%	77,6%	223,3%	105,0%	71,7%	104,9%	168,3%	
2006	148,00%	128,40%	245,30%	94,00%	79,80%	129,70%	168,30%	123,40%
2007	136,40%	118,50%	287,50%	102,50%	92,70%	120,00%	177,90%	122,60%

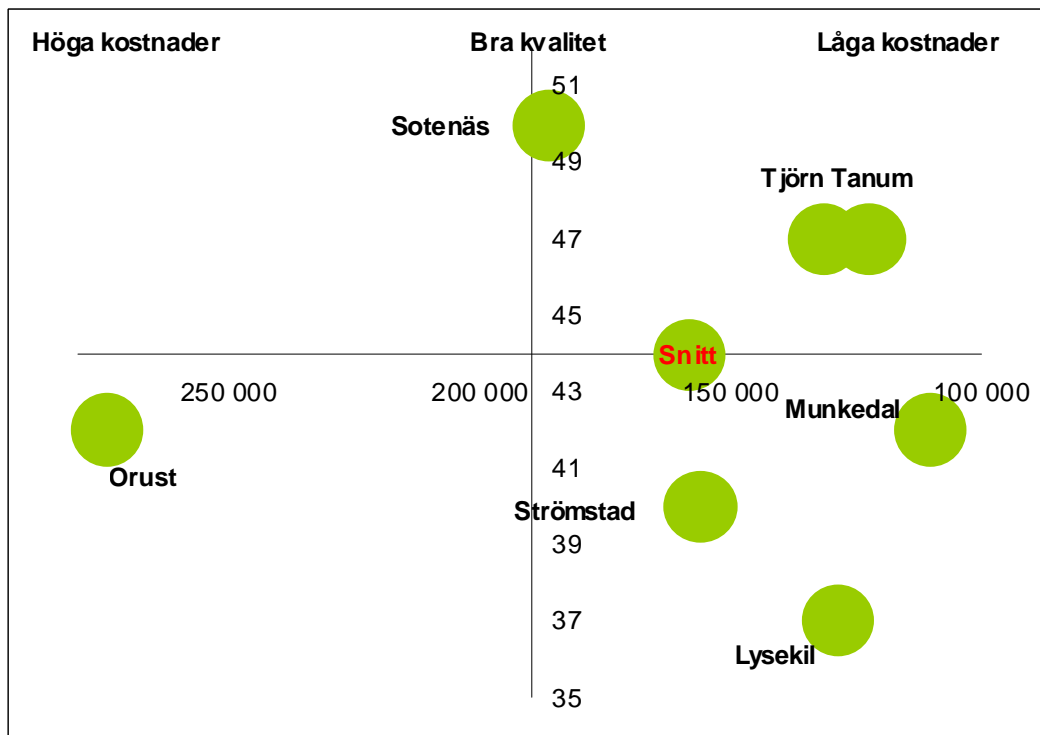
3.5 Effektivitetsmått – hemtjänst

Nätverket Bohuslän är ett av tjugotre nätverk som ingår i det treåriga nationella Jämförelseprojektet. De kommuner som deltar i nätverket är Lysekil, Munkedal, Orust, Sotenäs, Strömstad, Tanum och Tjörn. Tillsammans finns det över 88 000 invånare i dessa kommuner. Ny rapport är gjord under 2008, vilken är nätverkets andra inom Jämförelseprojektet och den avser hemtjänst.

Bohuslän har som ett av de första nätverken använt sig av ett service- och ett omsorgsindex för hemtjänsten för att försöka fånga utbud och innehåll för de äldre i kommunen. Tjänsterna och deras innehåll har poängsatts och en utgångspunkt har varit att ju högre poäng en kommun fått desto bättre service erbjuds vårdtagarna i kommunen. Samtliga kommuner har rikare utbud och innehåll i omsorgstjänsterna än i servicetjänsterna. Sammantaget har Sotenäs rikast utbud och innehåll. Det finns differenser mellan kommunerna när det gäller policy för avgiftssättning. Sotenäs erbjuder flest antal tjänster och Munkedal flest avgiftsfria tjänster.

Nätverket har också undersökt hur stor andel av arbetstiden som hemtjänstpersonalen möter brukarna. Resultatet varierar mellan 41 och 61 procent där Tjörn har högst värde. Detta är i jämförelse med andra kommuners undersökningar ett relativt " normalt " resultat.

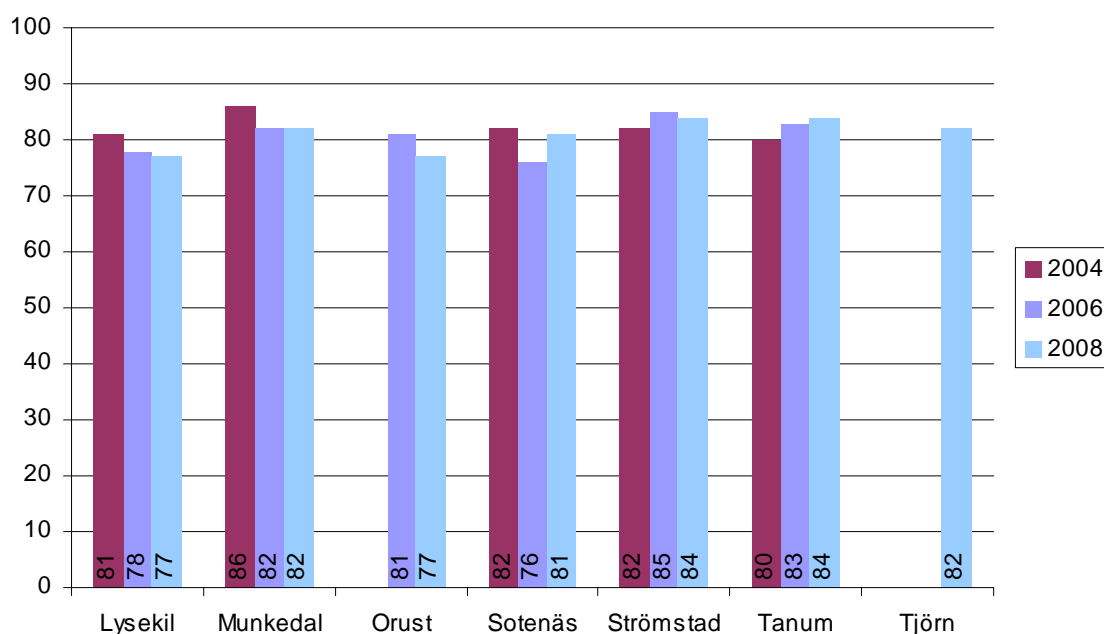
Även avgiftsnivåerna inom hemtjänsten har undersökts utifrån fem typfall. Undersökningen visar att kommunerna har skilda sätt att beräkna hemtjänstavgifter. Det är mycket svårt för den äldre att hitta kostnadsbilderna.

Kommentar: När det gäller relationen mellan det sammanlagda kvalitetsresultatet och kostnaden för hemtjänst finns det inte något direkt samband, det vill säga att en hög kostnad medför ett bättre kvalitativt resultat. Orust har hög kostnad men inte högst kvalitet. Munkedal har lägst kostnad men inte lägst kvalitet. Lysekil har lägst kvalitet men inte lägst kostnad. Högst kostnad per kvalitetspoäng har Orust och lägst har Tanum. Det är därför att anta att det är andra faktorer som avgör resultaten. Kan sådana faktorer som arbetskultur, arbetssätt, attityder, synsätt, vara styrande för de olika resultaten? Vad kan vi lära av de kommuner som har ett bättre resultat?

Sammanställningen ska tas som en indikation på att det behövs lokala undersökningar för att analysera orsakerna. Det viktiga är att studera hur de andra kommunerna gör för att finna bättre resultat.

Nöjd-Hemtjänsttagar-Index

Kommentar: Hemtjänsttagarna är överlag nöjda med hemtjänsten och mest nöjda är de i Strömstad och Tanum. Kvalitetspoängen står inte i relation till hur nöjda brukarna är. Sotenäs har högst kvalitetspoäng men inte de mest nöjda hemtjänsttagarna. Lysekil och Orust har lägst antal nöjda hemtjänsttagare. Lysekil har även lägst kvalitetspoäng.

De flesta kommunerna har svarsfrekvens runt 60 procent, något lägre var den i Tanum, 54 procent, och lägst i Orust, 41 procent.

Lysekil, Munkedal, Sotenäs, Strömstad och Tanum har genomfört tre enkätundersökningar inom hemtjänsten. I jämförelse mellan de tre undersökningarna ligger index inom gränsen för felmarginal (4) i samtliga mätningar förutom Sotenäs. Sotenäs hade en sänkning av index med 6 mellan första och andra mätningen och en ökning med 5 i mellan andra och tredje mätningen. Orust deltog inte i undersökning 2004 och Tjörn deltog inte 2004 och 2006.

Den sammanlagda bedömningen av enkätundersökningarna i hemtjänsten är att vårdtagarna är nöjda med den vård och omsorg som ges.

2007	Lysekil	Munkedal	Orust	Sotenäs	Strömstad	Tanum	Tjörn	Nätverks- snitt	Rikssnitt
Kostnad per hemtjänstagare	128 584	110 096	274 147	186 214	155 957	122 313	131 603	158 416	153 019
Kostnad per vårdtagare i säbo	438 173	576 582	391 355	619 904	564 538	562 240	379 683	504 369	513 252
Summa total kostnad per vårdtagare	566 757	686 678	665 502	806 118	720 495	684 553	511 286	662 785	666 271

Kommentar: Sotenäs har högst kostnad för särskilt boende och Tjörn lägst. Orust har högst kostnad per hemtjänstagare och Munkedal lägst. Vid sammanlagd kostnad per vårdtagare och kommun är Sotenäs dyrast och Tjörn billigast.

Lysekil och Tjörn har en form av "mellanboende" där det inte finns nattbemanning. (<http://www.regeringen.se/sb/d/9903/a/94751> – om trygghetsbostäder)